

Sveriges första folkskolläraryörening

Den 1 september 1928 flaggades det allmänt i Vekerum. Karlshamnskretsen av Sveriges Allmänna Folkskolläraryörening sammanträdde där för att bland annat fira 90-årsminnet av den första folkskolläraryöreningen som en gång bildades på Lundaberget i Vekerum. Mer än hundra lärare och lärarinnor och därutöver andra intresserade hade samlats för att fira minnet av föreningens stiftande. Festligheterna inleddes med att man samlades på Lundaberget och sjöng psalm 33. Därefter blev det körsång och fil. kand. Hugo Witzell från Karlshamn höll ett minnestal över de fem pionjärer från trakten, som en gång samlades för att bilda föreningen. Han hade också författat en historik över de fem grundarna och om platsen där föreningen bildades.

Därefter fortsatte folkskolläraryöreningens möte i Vekerums skola, belägen några hundra meter nordväst om Lundaberget. Under mötet beslöt man att gå in till styrelsen för Sveriges Allmänna Folkskolläraryörening (S.A.F.) med en begäran om att föreningen skulle köpa in Lundaberget med de fem resta minnesstenarna. År 1933 anslog föreningen 2 000 kronor av avkastningen ur en fond för att köpa in Lundaberget.

Av Witzells historik framgår att de fem grundarna möttes en vacker augustikväll år 1838. De reste då en sten vid foten av en lind. År 1928 fanns varken sten eller lind kvar. En av de fem som en gång grundade föreningen, G.O. Wikander, hade omkring år 1850 tagit initiativet till att resa fem stenar på krönet av kullen och själv ristat in namnen på de ursprungliga grundarna. Av de fem som en gång grundade föreningen var fyra födda inom Mörrums socken och en i Asarum.

Gumme Olsson Wikander var född 1816 i ett bondehem i Vekerums by. Han blev utexaminerad vid seminariet i Lund i början av 1840-talet och verkade sedan mest i Göteborg. Han dog där 1887.

Johan Jakob Holmberg var född 1818 i Stilleryd i Asarums församling som son till en timmerman. Han började tidigt arbeta på Strömms bomullsspinneri och fick där möjlighet till en viss undervisning vid fabriken skola. Lärare vid skolan var Gumme Håkansson, en av de fem grundarna till föreningen. Åren 1836 – 1839 var Holmberg barnalärare i Asarum. 1841 avlade han lärarexamen i Lund. Efter en tid i Skåne flyttade också han till Göteborg där han avled 1895.

Gumme Håkansson var född Mörrum år 1816. Föräldrarna kom från Småland och fadern var målare. Han gick i den så kallade lärdomsskolan i Karlshamn och kom därefter som lärare till Strömms bomullsspinneri. Han kom där att undervisa tre av dem som senare kom att bilda läraryöreningen på Lundaberget. Han var också svåger med Wikander. Han dog redan 1855, 39 år gammal.

Per Paulsson var född i Vekerum 1817. Han examinerades som folkskollärare i Lund 1841. Han verkade huvudsakligen i Skåne och var bland annat klockare i Hjärnarp. Han författade också två skolhistoriska verk. Paulsson dog 1889 vid en vistelse på Ronneby brunnsanstalt.

Sven Rosenberg var född 1811 i Kylingaryd i Mörrums socken. Han blev moderlös vid sju års ålder och växte upp under mycket fattiga förhållanden och med mycket kort skolgång. 1830 fick han anställning som skolmästare vid Asarums fattigskola. Han gifte sig på 1830-talet med en syster till Wikander. 1839 avlade han utöver sin folkskolläraryxamen i Lund också examen som organist och kyrkosångare. Därefter verkade han sedan i Ängelholmstrakten fram till sin död 1895. Han var bland annat riksdagsman för bondeståndet i Bjäre härad.

Lundaberget ägs och vårdas i dag av stiftelsen S.A.F. Området är väl skött, de resta stenarna finns på plats med en liten minnestavla på en av dem. Hela området är inhägnat med stenstolpar och svartmålad kätting. Platsen är väl värd ett besök även om den inte är alldeles lätt att hitta. Det är skyltat från Klavavägen. Från Vekerumsvägen, kör man söderut, över järnvägen och efter cirka 300 m ser man skylten. Då har man Lundaberget väster om vägen. Det går bra att parkera bilar där. Om man använder GPS så är koordinaterna: **WGS 84:** N 56° 10.505', E 14° 46.693'

Mer att läsa:

Svensk lärartidning, nr 37 år 1928, nr 10 och 11 år 1929, nr 15 1933.

Ingemansson, Axel: Ur Mörrumsbygdens förflutna, sid. 68 – 77.

Ingemansson, Axel: Ur Mörrumsbygdens historia, sid. 55 - 58